

4. SPOŁECZEŃSTWO POLSKIE

<p>4. Społeczeństwo polskie we współczesnym świecie i jego problemy. Zagrożenia takie jak sekty, handel ludźmi, uzależnienie, prostytutka nieletnich.</p>	<p>1) charakteryzuje strukturę społeczeństwa polskiego, 2) wymienia charakterystyczne problemy społeczeństwa polskiego po 1989 r., 3) wymienia i charakteryzuje współczesne zagrożenia dla rozwoju życia społecznego, m.in. sekty, handel ludźmi, uzależnienia, prostytutka nieletnich.</p>
---	---

2002 – SPIS POWSZECHNY – DANE STATYSTYCZNE

Ludność Polski	38 230 080 ludzi
Gęstość zaludnienia	122 mieszkańców na km ²
Największe województwa pod względem liczby ludności	mazowieckie, śląskie, wielkopolskie, małopolskie
Najmniej mieszkańców mają województwa	podlaskie, opolskie, lubuskie
Ludność miejska i wiejska	61,8% społeczeństwa – ludność miejska 38,2% - ludność wiejska
Najbardziej zurbanizowane województwa	śląskie, dolnośląskie, zachodniopomorskie, pomorskie
Najmniej zurbanizowane województwa	lubelskie, świętokrzyskie, podkarpackie
Podział wg płci	mężczyźni – 48,4% ludności Polski kobiety – 51,6% Na 100 mężczyzn przypada 106,5 kobiety
Ludność wg wieku	0 – 17 lat – 23,2% 18 – 29 lat – 19,4 % 30 – 59 lat – 40,4 % 60 lat i więcej – 17%
Stan cywilny	Małżeństwa – 57,6% Kawalerowie i panny - 28,5% wdowcy i wdowy – 9,3% w tym wdowy to 15,1%, a wdowcy 2,9% rozwodnicy – 3,7% pozostali 0,9 %
Narodowość	polska – 96,7% inna – 1,2% <ul style="list-style-type: none"> o niemiecka – 152,9 tys. o białoruska – 48,7 tys. o ukraińska – 31 tys. o romska – 12,9 tys. 2,1% nie określiło swojej narodowości
Obywatelstwo	polskie – 98,2% wyłącznie polskie – 97,0% polskie i inne – 1,2% niepolskie – 0,1% nieustalone – 1,7%

Pojęcia:

- **rynek pracy** - jeden z rynków, na którym przedmiotem wymiany jest praca (usługi świadczone przez siłę roboczą). Pracodawca daje pracę, a pracobiorca (najemnik) wykonuje ją za określoną opłatę.
- **bezrobocie** - jest zjawiskiem społecznym głównie ekonomicznym i politycznym polegającym na tym, że część ludzi zdolnych do pracy i deklarujących chęć jej podjęcia nie znajduje faktycznego zatrudnienia z różnych powodów.
- **„szara strefa”** - finansowy obszar gospodarki państwa, którego dochody są ukrywane w całości lub w części przed odpowiednimi organami administracji państwowej, podatkowej, celnej itp. Z nieujawnionych dochodów nie można naliczyć podatku, więc budżet państwa nie ma z nich żadnych wpływów. Jako zjawisko społeczne łączy się z pracą "na czarno", która pociąga za sobą brak świadczeń socjalnych. W Polsce często jest to sposób pracodawcy na obniżenie kosztów zatrudnienia, a dla pracownika - lepiej płatna lub jedyna możliwa do znalezienia praca.
- **patologia społeczna** - postępowanie niezgodne z przyjętymi normami lub wartościami. Do patologii zaliczamy: alkoholizm, narkomanię, prostytutkę, korupcję itp.
- **pauperyzacja** – ubożenie społeczeństwa; proces społeczny polegający na obniżaniu się stopy życiowej jednostek lub zbiorowości.

Struktura społeczeństwa polskiego – struktura demograficzna, zawodowa, klasowa i warstwowa.

Struktura demograficzna

- Polska liczy 38 230 080 ludzi i jest 8 pod względem liczby ludności krajem w Europie.
- Większość ludności mieszka w miastach
- Struktura płci jest zrównoważona – na 100 mężczyzn przypada 106,5 kobiet (w miastach 109).
- Jesteśmy starzejącym się społeczeństwem – spada liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym (0-17 lat), rośnie natomiast liczba ludności w wieku produkcyjnym (18-64) i poprodukcyjnym (emeryci, renciści – 65 lat i więcej). Jest to tendencja stała. W najbliższych latach będzie wzrastać liczba ludności w wieku produkcyjnym, trzeba będzie dla niej utworzyć nowe miejsca pracy.
- Pod względem wykształcenia społeczeństwo polskie stoi na niskim poziomie w porównaniu z krajami Europy Zachodniej, choć liczba ludzi z wykształceniem wzrasta. Wzrost poziomu wykształcenia wymusza rynek pracy – pracodawcy poszukują coraz lepiej wykształconych i wykwalifikowanych pracowników. Widać to głównie porównując zwiększający się odsetek osób uzupełniających wykształcenie zawodowe, czy studiujących na wyższych uczelniach. Widać wzrost liczby uczelni prywatnych. Nie wolno zapominać o dużych dysproporcjach między miastem a wsią – dzieci na wsi mają utrudniony dostęp do edukacji na tym samym poziomie co w mieście. Ludność miast jest lepiej wykształcona niż ludność na wsi.

Struktura zawodowa społeczeństwa polskiego

- Od 1981 r. liczba osób pracujących (czynnych zawodowo) zmniejszyła się o ok. 460 tys. W latach 80-ych spadek zatrudnienia był związany z Rozporządzeniem Rady Ministrów umożliwiającym wcześniejsze przejście na emeryturę, wprowadzono również płatne urlopy wychowawcze. W latach 90-ych spadek zatrudnienia był związany z transformacją ustrojową i ekonomiczną. Przekształcenia własnościowe,

upadek wielkich przedsiębiorstw państwowych spowodowały zmniejszenie liczby osób zatrudnionych w gospodarce. Od 1999 r. liczba ta stale maleje.

- Nastąpił spadek zatrudnienia w sektorze publicznym (państwowym) przy równoczesnym wzroście zatrudnienia w sektorze prywatnym. Coraz więcej pracodawców to pracodawcy prywatni. Powstaje wiele niewielkich prywatnych firm, które zatrudniają nie więcej niż kilku pracowników.
- Nastąpił spadek liczby właścicieli gospodarstw rolnych – coraz mniej ludzi pracuje w rolnictwie. Proces komasowania gospodarstw rolnych – powstają duże prywatne gospodarstwa rolne, które są samowystarczalne i nastawione głównie na produkcję żywności na eksport.
- Zmniejsza się zatrudnienie w przemyśle ciężkim (kopalnie, huty, stocznie), a zwiększa zatrudnienie w sektorze handlu i usług.

Struktura warstwowa społeczeństwa polskiego

- **do końca lat osiemdziesiątych obowiązywał podział na klasy** i warstwy społeczne zgodnie z ideologią socjalistyczną (podział na klasy był uwarunkowany stosunkiem do środków produkcji):
 - (1) klasa robotnicza – ok. 6 mln zatrudnionych w przemyśle i budownictwie
 - (2) klasa chłopska – właściciele gospodarstw rolnych oraz pracownicy państwowych i spółdzielczych gospodarstw rolnych
 - (3) inteligencja – ludzie mający przynajmniej średnie wykształcenie i wykonujący pracę umysłową. Część wywodziła się z klasy robotniczej i chłopskiej dzięki polityce państwa, która ułatwiała naukę młodzieży z rodzin chłopskich i robotniczych.
 - (4) drobnomieszczanstwo – właściciele warsztatów rzemieślniczych, małych przedsiębiorstw, zakładów usługowych
- **W latach 90 – ych** - zgodnie z koncepcją politologa Edmunda Wnuk – Lipieńskiego obecne społeczeństwo polskie dzielimy w zależności od posiadanego kapitału ekonomicznego (majątek), kapitału politycznego (stopień uczestnictwa w sprawowaniu władzy), kapitału kulturowego (poziom wykształcenia), kapitału społecznego (kontakty, znajomości). Zgodnie z tymi założeniami społeczeństwo możemy podzielić na klasy:
 - (1) **klasa wyższa** – czyli elita: właściciele wielkich przedsiębiorstw, członków tzw. klasy politycznej (parlamentarzyści, samorządowcy), elity o wysokich kwalifikacjach (artyści, doradcy finansowi, eksperci)
 - (2) **klasa średnia** – średni i drobni przedsiębiorcy, kupcy i właściciele punktów usługowych, większość inteligencji z wyższym wykształceniem oraz wykwalifikowani robotnicy zatrudnieni w tzw. przyszłościowych branżach np. przemysł elektroniczny, motoryzacja.
 - (3) **klasa niższa** – rolnicy indywidualni (właściciele małych i średnich gospodarstw), wykwalifikowani robotnicy źle prosperujących przedsiębiorstw, bezrobotni
 - (4) **under class** – ludność miejska niedostosowana społecznie, przestępcy, ludzie utrzymujący się dzięki pomocy organizacji charytatywnych

Problemy społeczeństwa polskiego po 1989 r.

Skutki transformacji:

- ubożenie społeczeństwa
- wzrost przestępczości
- pojawienie się narkomanii wśród dzieci
- pojawienie się sekt
- społeczeństwo się starzeje
- rozwijają się patologie – narkomania, alkoholizm
- znacznie zwiększa się bezrobocie
- emigracja zarobkowa po przystąpieniu do UE
- zwiększa się poziom wykształcenia społeczeństwa
- zmniejsza się liczba robotników wielkoprzemysłowych
- zwiększa się odsetek osób zatrudnionych w usługach i handlu

1. Problemy współczesnego społeczeństwa polskiego – bezrobocie

Scharakteryzuj skalę bezrobocia w Polsce opierając się o dane statystyczne.

- NA KONIEC WRZEŚNIA 2006 r. w Polsce było 2 363 600 bezrobotnych; stopa bezrobocia wynosiła 15,2%
- w porównaniu z rokiem 2005 (wrzesień) bezrobocie spadło o 2,4% z 17,6 % do 15,2 %
- **stopa bezrobocia** to wyrażony w % stosunek liczby osób bezrobotnych do liczby osób aktywnych zawodowo w danym kraju. (Osoby aktywne zawodowo to osoby, które są w wieku produkcyjnym między 18 a 65 roku życia, które pracują i te które nie mogą znaleźć zatrudnienia = pracujący + bezrobotni)

Wyjaśnij przyczyny tego zjawiska.

Przyczyny bezrobocia

Istnieje wiele powodów, dla których osoby chcące pracować i zdolne do pracy nie pracują:

- Między zakończeniem pracy w poprzednim miejscu pracy, a jej podjęciem w nowym mija pewien czas. Ten typ bezrobocia określa się mianem bezrobocia frykcyjnego i jest ono zazwyczaj niskie a także nie ma większego wpływu na gospodarkę.
- Osoby poprzednio pracujące mogły stracić pracę ze względu na przekształcenia gospodarcze, zmiany technologiczne czy upadek całych gałęzi przemysłu (np. rybołówstwa. Jest to bezrobocie strukturalne). W Polsce jest to bardzo duża grupa osób. Jest to spowodowane między innymi nadmiernym zatrudnieniem w PRL-u. Ze względów politycznych do 1989 r. istniał obowiązek pracy. Zakłady zatrudniały więc wszystkich, czego skutkiem była niska wydajność pracy – kilka osób wykonywało prace, którą mogła wykonywać 1 osoba. Na skutek transformacji ustrojowej i restrukturyzacji przemysłu zamknięto nierentowne zakłady przemysłowe (przynoszące straty) lub je unowocześniono wprowadzając nowe technologie, maszyny, zwiększając wydajność pracy. Wielu ludzi straciło wówczas pracę. Do tej grupy bezrobotnych należą m.in. górnicy, hutnicy, stoczniowcy, pracownicy PGR-ów. Duża liczba bezrobotnych, bez odpowiednich kwalifikacji, na niewielkim obszarze powoduje, że gospodarka regionu (często osłabiona upadkiem firm, w których bezrobotni poprzednio pracowali) nie może stworzyć wystarczająco szybko miejsc pracy i

wchłonać bezrobotnych. Bezrobocie takie utrzymuje się przez wiele lat na wysokim poziomie.

- Osoby które zakończyły edukację, ale nie mają jeszcze doświadczenia zawodowego nie są poszukiwaną grupą zawodową (z wyjątkiem niektórych specjalności). Wymagają one długiego szkolenia i nabywania doświadczenia, będąc przez ten czas mało produktywnymi. Z tego powodu absolwenci często nie mogą znaleźć pracy nawet, jeśli istnieje popyt na pracowników w danej branży.
- Miejsca pracy mogą znajdować się gdzie indziej, niż poszukujący pracy pracownicy. Ze względu na niewielką mobilność ludności (niechęć do przeprowadzki do miasta i trudności takiej przeprowadzki) oraz wysokie koszty dojazdu osobom takim trudno znaleźć zatrudnienie.
- Pracodawcy mogą obawiać się zatrudniania osób pomimo, że aktualnie potrzebują siły roboczej, ze względu na trudność ich zwolnienia kiedy popyt będzie mniejszy. Sytuację tą rozwiązać mogą w pewnym stopniu inne formy zatrudniania, takie jak umowy na czas określony, umowy o dzieło, czy zlecenia.

Rodzaje bezrobocia

1. bezrobocie frykcyjne = naturalne – na poziomie 3-5% , które nie narusza równowagi na rynku pracy
2. bezrobocie strukturalne – jest konsekwencją niedopasowania struktury podaży i popytu na pracowników, pod względem kwalifikacji, zawodu lub regionu = nie ma pracy dla ludzi o tych kwalifikacjach lub wykonujących dany zawód
3. bezrobocie cykliczne – powtarzające się - związane z cyklicznymi zmianami produktywności gospodarki (recesja, koniunktura)
4. bezrobocie sezonowe – jest efektem sezonowości niektórych prac, np. w usługach turystycznych, budownictwie, rolnictwie
5. bezrobocie jawne = zarejestrowane
6. bezrobocie ukryte – występuje, gdy zmniejszenie liczby pracowników nie powoduje zmniejszenia produkcji. Bezrobocie dotyczy ludzi zatrudnianych ponad miarę i niepotrzebnie
7. bezrobocie chroniczne = ciągłe
8. bezrobocie technologiczne – wynika z postępu technicznego i technologicznego, który powoduje ogólny spadek popytu na pracę
9. bezrobocie krótkookresowe – krócej niż 3 miesiące
10. bezrobocie średniookresowe – od 3 do 12 miesięcy
11. bezrobocie długookresowe – dłużej niż rok.

Przedstaw sposoby walki z bezrobociem i zaproponuj swój pomysł.

Narzędzia aktywne	Narzędzie pasywne
<ul style="list-style-type: none">▪ pośrednictwo pracy▪ pośrednictwo zawodowe▪ szkolenie i przekwalifikowanie bezrobotnych▪ współfinansowanie prac interwencyjnych oraz robót publicznych	<ul style="list-style-type: none">▪ zasiłki dla bezrobotnych▪ zasiłki i świadczenia przedemerytalne▪ świadczenie przysługujące rolnikom zwalnianym z pracy▪ obniżanie wieku emerytalnego▪ wydłużanie okresu obowiązkowej nauki młodzieży

2. Problemy współczesnego społeczeństwa polskiego – starzenie się społeczeństwa

Przyczyny starzenia się społeczeństwa

- spadek dzietności – modne stały się małżeństwa posiadające tylko 1 dziecko = model rodziny 2+1 (dwójka rodziców i 1 dziecko)
- młode kobiety coraz później decydują się na dziecko chcąc najpierw zdobyć wykształcenie i pracę
- spada ilość zawieranych małżeństw
- rodzice nie chcą mieć więcej dzieci obawiając się, że nie będą ich mogli utrzymać, albo, że nie będą w stanie zapewnić im odpowiedniego startu w życiu
- kobiety wolą robić karierę zawodową uważając, że mają jeszcze czas na dzieci
- podwyższa się poziom opieki zdrowotnej – ludzie żyją dłużej

Skutki starzenia się społeczeństwa

- spadek liczby ludności – uważa się, że ludność Polski zmniejszy się w ciągu kilkudziesięciu lat o około 20 milionów jeżeli nie wzrośnie przyrost naturalny
- spadnie liczba osób w wieku produkcyjnym więc spadnie również PKB (Produkt Krajowy Brutto)
- do Polski może zacząć napływać ludność z biedniejszych państw byłego Związku Radzieckiego

3. Problemy współczesnego społeczeństwa polskiego – emigracja

Od przystąpienia Polski do Unii Europejskiej 1 maja 2005 r. zwiększa się fala polskiej emigracji. Do krajów Unii emigrują głównie ludzie w poszukiwaniu pracy. Można ich podzielić na kilka kategorii:

- ludzie młodzi, którzy pragną zdobyć nowe doświadczenia, chcą kształcić się na Zachodzie a w Polsce nie widzą perspektyw. Część z nich jest prosto po szkole ale większość ukończyła studia i wiąże swoją przyszłość z pracą za granicą. Ludzie Ci dążą do uznania ich dyplomów. Część podejmuje prace dorywcze (zdobywają pieniądze na studia w Polsce) lub szukają pracy na stałe nawet w dobrze płatnych zawodach. Nie mają bariery językowej gdyż mówią w obcych językach.
- ludzie średnim wieku, którzy stracili pracę w Polsce, a nie chcą żyć z zasiłku dla bezrobotnych. W dużej mierze są to wykwalifikowani robotnicy, którzy szukają pracy we własnych zawodach (robotnicy budowlani, kelnerzy, kucharze, fryzjerzy, spawacze, górnicy itp.).
- Lekarze, pielęgniarki itp. – wysoko wykwalifikowani specjaliści w zawodach poszukiwanych na Zachodzie, którzy nie są zadowoleni z zarobków w kraju.

Skutkiem emigracji jest z jednej strony zmniejszenie się bezrobocia, ale z drugiej odpływ wykwalifikowanych pracowników z dużym doświadczeniem, których nie ma kim zastąpić.

Powoduje to popyt na określone zawody i wzrost płac w niektórych branżach po to by zapobiec dalszej emigracji zarobkowej.

4. Ubóstwo i bezdomność

Zjawisko ubóstwa i bezdomności są ściśle związane z problemem bezrobocia. Poziom ubóstwa można zbadać za pomocą kilku wskaźników m.in. tzw. minimum socjalnego. Minimum socjalne określa wartość dóbr i usług niezbędnych do zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych (ile kosztują podstawowe produkty, odzież, opłaty za media, wykształcenie dzieci, możliwość skorzystania np. z kina – dostęp do kultury itp. by człowiek mógł żyć na podstawowym poziomie). W 2004 r. około 60% społeczeństwa żyło poniżej minimum socjalnego. Drugim wskaźnikiem jest tzw. minimum egzystencji. Określa ono wartość dóbr i usług niezbędnych do podtrzymania egzystencji (żywność i mieszkanie – są to dobra niezbędne do życia). W 2004 r. około 12% społeczeństwa żyło poniżej minimum egzystencji, czyli co 10 Polak, żył na granicy nędzy. Ponieważ ludzie nie są w stanie płacić opłat usuwa się ich z domów (eksmisja) co powoduje wzrost bezdomności. Nie znana jest do końca skala tego zjawiska. Bezdomnym bardzo trudno zdobyć i utrzymać pracę. Często popadają oni w uzależnienie od alkoholu starając się zapomnieć o swoim nieszczęściu.

Współczesne zagrożenia dla rozwoju życia społecznego, m.in. sekty, handel ludźmi, uzależnienia, prostytutka nieletnich

Alkoholizm – w Polsce jest to największa plaga społeczna. uważa się, że alkoholu nadużywa ponad 4,5 miliona osób, z czego około miliona wymaga leczenia. Niepokojący jest wzrost spożycia alkoholu wśród młodzieży, która najczęściej zaczyna od piwa. Ponad 90% młodzieży przyznaje się do spożywania alkoholu w III klasie szkoły gimnazjalnej. Olbrzymim problemem jest prowadzenie samochodu pod wpływem alkoholu co powoduje wypadki drogowe i śmierć niewinnych. Skutkiem alkoholizmu jest rozpad rodzin, przemoc w rodzinie, wypadki przy pracy i spadek wydajności.

Pomocy alkoholicy mogą szukać w AA – Anonimowi Alkoholicy – dobrowolne zrzeszenie, które zajmuje się wspieraniem alkoholików pragnących wyjść z nałogu.

Narkomania – pojawiła się w Polsce na niewielką skalę w latach 70-ych. Poważnym problemem społecznym jest od lat 90-ych. Jest ona rozpowszechniona wśród ludzi młodych, którzy nie radzą sobie z otaczającą rzeczywistością, szukają akceptacji oraz wrażeń, a także nie potrafią sprostać wyzwaniom stawianym im przez społeczeństwo. Skutkiem narkomanii jest: wzrost przestępczości wśród nieletnich, degeneracja komórek mózgowych i śmierć człowieka. Formą walki z narkomanią jest profilaktyka uzależnień, czyli podejmowanie wszelakich działań zapobiegających szerzeniu się narkomanii od akcji propagandowych po przepisy prawne np. zabraniające sprzedaży narkotyków. By pomóc ludziom uzależnionym wyzwolić się z narkomanii Marek Kotański utworzył organizację „Monar”.

Prostytucja nieletnich

Przestępczość

Sekty

Handel ludźmi

Proszę się zastanowić jakie mają Państwo propozycje walki z tymi zagrożeniami?